

Et kig ind i Skoletjenesten

- videncenter for
eksterne læringsmiljøer

Skoletjenestens bestyrelse 1/1 2023

Jakob Næsager (forperson for bestyrelsen) borgmester,
Børne- og ungdomsudvalget, Københavns Kommune.

Ruben Kidde, forperson for Undervisningsudvalget,
Frederiksberg Kommune.

Esat Sentürk, 1. viceborgmester,
Høje Tåstrup Kommune/KKR Hovedstaden

Regine Hjort Hovmøller, medlem af familie- og uddannelsesudvalget,
Solrød Kommune/KKR Sjælland.

Skoletjenestens direktørkreds 1/1 2023

Birgitte Lund Flansmose, centerchef, Fagligt Center,
Børne- og Ungdomsforvaltningen, Københavns Kommune

Marie Bilde, fungerende kontorchef,
Styrelsen for undervisning og kvalitet (STUK),
Børne- og Undervisningsministeriet

Nina Eg Hansen, børne- og ungedirektør,
Frederiksberg Kommune

Jan Dehn, velfærds- og kulturdirektør,
Hørsholm Kommune/ BKF Hovedstaden

Kim Christoffersen Dawartz,
kultur-, fritid- og borgercenterchef,
Næstved Kommune / BKF Sjælland

Anne-Louise Sommer, museumsdirektør,
Designmuseum Danmark (billedkunst/æstetiske fag)

Claus Poulsen, Skoletjenestens leder (sekretær for bestyrelsen)

Udgivet af

@Skoletjenesten
Marts 2023

Skoletjenesten

– videncenter for eksterne læringsmiljøer
Gyldenløvesgade 15, 1600 København V

skoletj@skoletjenesten.dk
www.skoletjenesten.dk

Redaktion

Marie Damsgaard Andersen (ansv.)
Siska Rohr Harrebye
Jakob Haahr-Pedersen

Grafisk design

Le Fischer
lefischer.dk

Tryk

Kandrup's Bogtrykkeri A/S

Fotos

Forside: Natalia Semenova @Skoletjenesten
Side 2: @Gammel Estrup Danmarks Herregårdsmuseum
Side 3: @Designmuseum Danmark
Side 5: @Zoologisk Have
Side 5: @Naturcenter Amager Strand
Side 5: Natalia Semenova @Skoletjenesten
Side 6: @Skoletjenesten
Side 7: Malthe Ivarsson @Arbejdermuseet
Side 7: @Skoletjenesten
Side 9: Natalia Semenova @Skoletjenesten
Side 10: Frida Gregersen @Statens Museum for Kunst
Side 13: @Jacob Nyborg Andreassen/Vikingskibsmuseet
Side 14: Ulla Didriksen @Skoletjenesten
Side 14: @Kolding Stadsarkiv
Side 20: @Skoletjenesten Københavns Befæstning

Skoletjenesten - videncenter for eksterne læringsmiljøer er et samarbejde mellem Københavns Kommune, Frederiksberg Kommune, kommunerne i Region Hovedstaden og Region Sjælland samt en række museer, kulturinstitutioner og uddannelsessteder. Vi udvikler og deler viden om undervisning i eksterne læringsmiljøer med kulturinstitutioner, kommuner, uddannelsesinstitutioner og andre nationale aktører, der i sidste ende bidrager til, at kultur, natur og kunst er et grundelement i børn og unges læring og dannelse. Skoletjenesten finansieres med midler fra Børne- og Undervisningsministeriet, Københavns Kommune og Frederiksberg Kommune.

Indhold

Elevernes møde med eksterne læringsmiljøer	3
Et kig ind i videntcenterets arbejdsrum	6
Laboratoriepartnerskaber	8
Paradoksernes didaktik på Statens Museum for Kunst	10
Undervisningsevaluering på Vikingeskibsmuseet	12
Regionale partnerskaber	14
Et kig ind i Skoletjenestens netværk	15
2022 i tal	16
Et kig ind bag tallene	18

ELEVERNES MØDE MED DE EKSTERNE LÆRINGSMILJØER

Designmuseum Danmark genåbnede i 2022 med helt nye undervisningsforløb, der alle har designprocessen som omdrejningspunkt. Eleverne får både forståelse for arbejdsmetoder og praktiske færdigheder, når de arbejder aktivt skabende med designprocesser.

“Besøget i udstillingen åbner elevernes øjne for den materielle kultur, vi omgiver os med, og som både former os, og som vi selv er med til at forme. I værkstedet bliver eleverne selv små designere, bl.a. gennem arbejdet med mønsterrapporter. De opdager, hvordan de ved små kneb kan skabe en uendelig rapport med mønstre og gentagelser.”

Marie Press Wegeberg, lærer i
håndværk og design
på Skolen på Islands Brygge

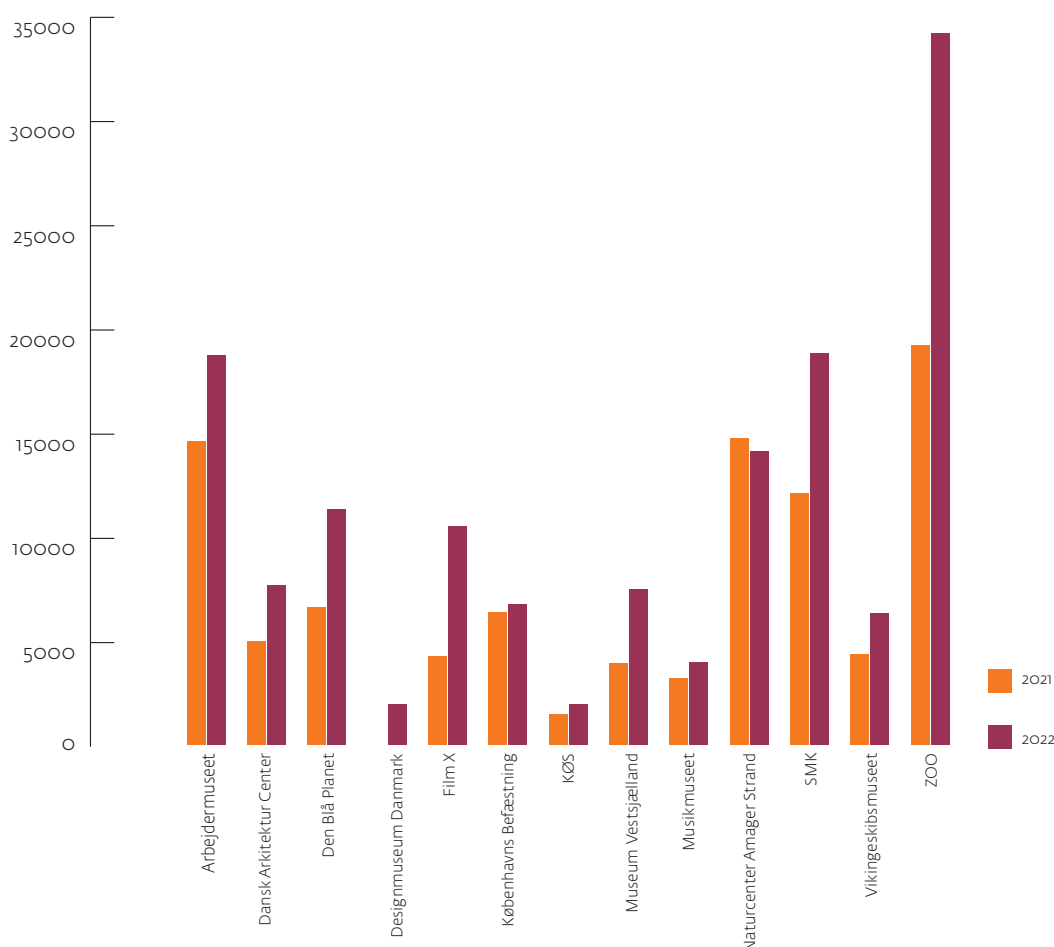
ELEVERNES MØDE MED DE EKSTERNE LÆRINGSMILJØER

På tærsklen til 2023 kunne mange museer og kulturinstitutioner vise flotte besøgstal for 2022. Publikum er tilbage, og det er eleverne også. Skoler, daginstitutioner og ungdomsuddannelser kan igen udnytte værdien af det fysiske møde med kulturinstitutionernes genstande, de faglige rum og metoder i undervisningen. Omtrent 160.000 børn og unge blev i årets løb undervist på en af Skoletjenestens undervisningsafdelinger. Og som det fremgår af søjlerne nedenfor, betød det stigninger i besøgstallene stort set alle steder. Samtidig blev der udviklet mange nye undervisningstilbud. I 2022 blev det til 71 nye undervisningstilbud – nogle af dem med afsæt i tidligere forløb og nogle af dem

helt nye. Den store volumen rummer også nye fortællinger; fx at Dansk Arkitektur Centers projekt "ArkitekTUR i børnehaven" betød besøg i 55 daginstitutioner, og at vuggestuegrupper er vokset betydeligt som brugere af Naturcenter Amager Strand og dermed et nyt fokus på de yngste børn. Men de rummer også tusindvis af fortællinger og magiske øjeblikke for de lærere, pædagoger, børn og unge der møder kunst, kultur og natur.

De enkelte afdelingers undervisningsaktiviteter, projekter og indsatser i året beskrives nærmere på skoletjenesten.dk/årsberetning. Og et lille udpluk af lærere og pædagogers oplevelser gengives her.

Antal elever i undervisningen

Mødet med levende dyr er omdrejningspunktet i ZOO's undervisning. Det rykker ved elevernes grænser og vækker nysgerrighed, som i sidste ende bliver en drivkraft for det faglige engagement.

“Vi har mange børn, som er meget bange for dyr generelt, men når vi kommer ind i ZOO og får lov at holde mus, slanger, tudser, biller og edderkopper, så bliver det så interessant, at eleverne lægger deres følelser til side, bliver nysgerrige og faktisk får rykket nogle grænser.”

Tina Hjelm Petersen, lærer på Ole Rømer-Skolen i Taastrup

“Børnene bliver stolte, når de ser, at vi planlægger science-aktiviteter ud fra deres ideer og forslag. Det var fx en stor oplevelse for børnene at sidde under en presenning og fornemme vandet ramme. Det viser, at vi altid skal huske at mærke det, vi arbejder med. Ikke kun med fingrene, men med hele kroppen.”

Jens Hollesen, pædagog i Børnehuset Tusindfynd

Naturcenter Amager Strand tager både på besøg i børnehaver og får dem på besøg på stranden. Det inspirerer pædagogerne til nye aktiviteter og viser børnene, at deres input kan gøre en forskel.

Et længerevarende samarbejde mellem Vikingskibsmuseet og AutismecenterVestsjælland har vist, hvordan museet kan styrke undervisningen af elever med særlige behov.

“Eleverne har ønsket at arbejde videre med vikingekamp hjemme på skolen, bl.a. fordi det indebærer teknik og taktik og matcher deres store interesse for esport. På den måde har forløbet været med til at understøtte deres medbestemmelse.”

Lars Trustrup, historielærer på Rosenkilde Skole (AutismecenterVestsjælland)

ET KIG IND I VIDENCENTERETS ARBEJDSRUM: FRA UNDRENTILVIDEN

Igennem mange år har det været en fælles fortælling blandt lærere og blandt undervisere i eksterne læringsmiljøer: Der sker noget overraskende med eleverne, når de træder over tærsklen til et eksternt læringsmiljø – nogle elever deltager pludselig anderledes og viser evner og kompetencer, som de ikke plejer hjemme i klassen. Men har denne fortælling reelt noget på sig? Det blev startskuddet til undersøgelsen "Når elever pludselig deltager på nye og bedre måder", som Skoletjenesten i 2022 foretog i samarbejde med DPU, Aarhus Universitet.

Som praksisbaseret videncenter arbejder Skoletjenesten helt tæt på den undervisning, der foregår i de eksterne læringsmiljøer. Derfor opstår der tit teser eller antagelser ud fra erfaringer med den daglige undervisning. Igennem de faglige netværk, hvor Skoletjenestens medarbejdere løbende drøfter teori og praksis, vokser disse teser nogle gange til reelle undersøgelsesspørgsmål. Det var også tilfældet her, fortæller Lise Sattrup, der er en af de to bag undersøgelsen:

"Ideen til undersøgelsen opstod både gennem mine observationer af undervisning på en lang række museer, men også i de faglige samtaler mellem videncenterets forskellige medarbejdere. På den baggrund blev fænomenet, at nogle elever deltager overraskende positivt, når de bliver undervist i et eksternt læringsmiljø, en slags grundfortælling i Skoletjenesten, som vi ønskede at undersøge mere systematisk og teoretisk funderet."

Da Lars Emmerik Damgaard Knudsen fra DPU inviterede Lise med til at skrive en artikel i en antologi om forholdet mellem læreretik og undervisningskvalitet i Skandinavien, blev det anledningen til at igangsætte en undersøgelse i fællesskab. Lars fandt værdi i samarbejdet med Skoletjenesten, fordi det – ved siden af et stærkt fagligt fokus på undervisning i eksterne læringsmiljøer – giver adgang til kulturinstitutioner, undervisningsansvarlige og undervisningsforløb. Derudover oplever Lars at møde en fælles ambition om at anlægge et åbent og kritisk blik på åben skole.

Undersøgelsen blev designet af Skoletjenesten og DPU i fællesskab, og den tager afsæt i lærernes erfaringer med at have eleverne med i eksterne læringsmiljøer. Ifølge Lars Emmerik Damgaard Knudsen kan undersøgelsen være med til at nuancere forståelsen af god pædagogik og skolepraksis:

"Undersøgelsen skal ses i forhold til det helt overordnede spørgsmål: hvordan gør vi god skole? Her kan tolerance-begrebet, som vi anvender i undersøgelsen, være en del af svaret. Simpelt formuleret kan man sige, at undersøgelsen viser, at åben skole skal forvaltes på nogle tolerante måder for at få mest muligt ud af det. Vi ser nemlig, at nogle elever, som ellers ikke deltager så meget, kommer til at deltage overraskende bedre gennem en undervisning, der er præget af tolerance over for det nye og særlige, som kendetegner eksterne læringsmiljøer."

"Det var en slags grundfortælling i Skoletjenesten, som vi ønskede at undersøge mere systematisk og teoretisk funderet."

Lise Sattrup, ph.d. og pædagogisk udviklingskonsulent i Skoletjenesten

"Simpelt formuleret kan man sige, at undersøgelsen viser, at åben skole skal forvaltes på nogle tolerante måder for at få mest muligt ud af det."

Lars Emmerik Damgaard Knudsen, ph.d. og lektor ved DPU, Aarhus Universitet.

NY VIDEN, DER KAN STYRKE PRAKSIS

"Når elever pludselig deltager på nye og bedre måder" er en kvalitativ undersøgelse udført i 2022 gennem spørgeskemaer, observationer og interviews af Lise Sattrup, ph.d. og pædagogisk udviklingskonsulent i Skoletjenesten og Lars Emmerik Damgaard Knudsen, ph.d. og lektor i Materiel kulturdidaktik på DPU, Aarhus Universitet.

Undersøgelsen viser, at særligt disse tre faktorer stimulerer elevernes deltagelse på nye og bedre måder:

► **Skolens fag bliver præsenteret for eleverne på nye og praksisrettede måder.** "Det handler om at få viden på en anden måde end gennem bøger. Elever, der betragter sig selv som 'fagligt svage', får en ny chance." Citat fra lærer i undersøgelsen.

► **Undervisningen sker i en engagerende atmosfære.** "De levede sig ind i rollerne på en sådan måde, at de helt glemte at være tilbageholdende." Citat fra lærer i undersøgelsen.

► **Lærere og elever møder en underviser, der har et nyt og åbent blik på eleverne.** "Det er af stor betydning for eleverne, at de møder professionelle (...), der også ser og anerkender de elever, der har en særlig faglig interesse." Citat fra lærer i undersøgelsen.

HER FORMIDLES UNDERSØGELSENS RESULTATER:

"Overraskende positiv deltagelse i eksterne læringsmiljøer", artikel af Lise Sattrup og Lars Emmerik Damgaard Knudsen, november 2022, udgivet på skoletjenesten.dk

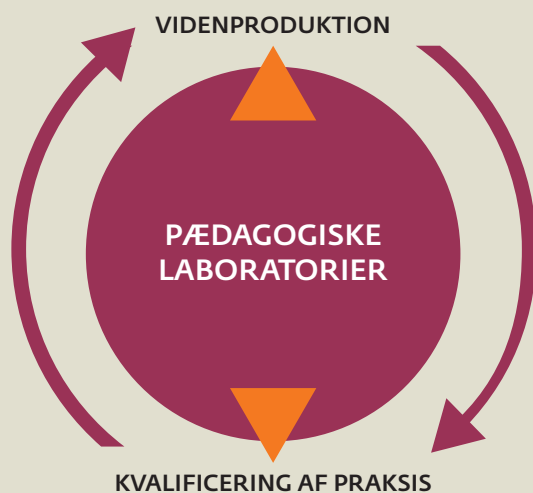
"Det magiske skift", digital temadag afholdt af Skoletjenesten 15/9 2022

Møde i Forskningsnetværket Åben Skole 8/12 2022

Artikel i antologi om forholdet mellem læreretik og undervisningskvalitet i Skandinavien, udgives 2024

LABORATORIE- PARTNERSKABER

Laboratoriepartnerskaber er en videreudvikling af Skoletjenestens partnerskaber med kulturinstitutioner. Siden Skoletjenestens grundlæggelse har partnerskaberne med en samfinansieret undervisnings- og udviklingsansvarlig på en kulturinstitution været hjørnестenen i al pædagogisk praksis. I 2017 igangsatte Skoletjenesten et arbejde med "pædagogiske laboratorier". Et pædagogisk laboratorium er en arbejdsform, der både styrker udvikling af den pædagogiske praksis i partnerskabet og skaber viden, som kan bruges af andre. Arbejdsformen i de pædagogiske laboratorier er nu så udviklet og forankret, at det er blevet kernen i disse partnerskaber, som fremover bliver betegnet laboratoriepartnerskaber.

"Vi står i dag med nogle meget stærke laboratoriepartnerskaber, der alle er i gang med at eksperimentere og undersøge nye faglige og pædagogiske perspektiver på undervisning i eksterne læringsmiljøer. Vi glæder os til at dele ny og spændende viden, der skal sætte nye standarder for, hvad eksterne læringsmiljøer kan bidrage med til børn og unges læring og dannelse.

*Dorte Villadsen,
pædagogisk udviklingschef*

I første halvår 2022 har alle Skoletjenestens partnerskaber med kulturinstitutioner været til genforhandling. I de nye aftaler, der gælder fra 1. januar 2023, er pædagogisk laboratoriearbejde blevet opprioriteret, og der er afsat dedikeret arbejdstid til dette arbejde. Derudover har laboratoriepartnerskaber fået tilknyttet en pædagogisk udviklingskonsulent og en kommunikationspartner fra Skoletjenesten. Det giver et nyt og styrket afsæt for at udvikle den pædagogiske praksis og skabe ny viden, som både løfter kvaliteten på den enkelte kulturinstitution og blandt andre eksterne læringsmiljøer.

FORMÅL MED LABORATORIEPARTNERSKABER

1

At der tilbydes undervisning af højeste kvalitet, der er med til at sætte standarden for god undervisning inden for sit felt i Danmark.

2

At der løbende udvikles og afprøves nye undervisningsmetoder, der udfordrer og sætter nye standarder for undervisning i eksterne læringsmiljøer i samspil med skoler/daginstitutioner.

3

At der udvikles ny praksisviden om didaktik og pædagogiske metoder m.m., der deles og bredes ud til gavn for eksterne læringsmiljøer i hele Danmark.

Emner i laboratoriepartnerskaberne:

Bæredygtighed og handlekompetence
Undersøgelsesbaseret metode
Den udvidede billedsamtale
Playful learning
Lokalt kulturelt medborgerskab
Kunstens metoder i undervisningen
Visuelle strukturer i undervisningen
Kreativt valgfagslaboratorium
Demokratiske og dialogskabende aktiviteter

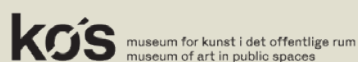
På skoletjenesten.dk/paedagogiskelaboratorier uddyber vi emner, metoder og viden i de pædagogiske laboratorier.

PR. 1/1 2023 HAR SKOLETJENESTEN LABORATORIEPARTNERSKABER MED:

DESIGN
MUSEUM
DANMARK

ARKEN

“Det pædagogiske laboratorium bliver jo grundlæggende for hele måden at gå til undervisningen på.”

Nana Bernhardt, Undervisnings- og udviklingsansvarlig på SMK

ET KIG IND I ET LABORATORIEPARTNERSKAB:

PARADOKSERNES DIDAKTIK PÅ SMK

På Statens Museum for Kunst tog vi hul på det nye laboratoriepartnerskabsformat i 2022. I hele året har undervisnings- og udviklingsansvarlig, Nana Bernhardt arbejdet tæt sammen med pædagogisk udviklingskonsulent, Lise Sattrup. Det har givet værdifulde erfaringer og perspektiver på, hvordan laboratoriepartnerskaberne kan bidrage både til videncenteret og til kulturinstitutionen. Og ikke mindst hvad de rammede sætte fordybelsesrum gør for arbejdsglæden og muligheden for at udvikle sig fagligt.

Det pædagogiske laboratorium på SMK

Det pædagogiske laboratorium på SMK tager afsæt i dilemmaet mellem, at museet på den ene side er formidler af en manifesteret viden, og samtidig ønsker at være ramme for en dialogisk praksis baseret på flerstemmighed, aktualitet og deltagelse. Laboratoriet udvikler derfor undervisningsmetoder, der både giver eleverne viden om de værker, de møder, om kunstnere og perioder, og samtidig giver eleverne mulighed for at opleve værkerne på egne præmisser og lade sig gribe gennem kunstens æstetik.

Viden fra det pædagogiske laboratorium skal styrke denne dialogiske praksis og bidrage til, at flere elever oplever et reelt deltagelsesrum og dermed et SMK for flere forskellige uanset baggrund. Arbejdet foregår gennem små eksperimenter, der involverer museets undervisere og indbudte lærere og elever. Det suppleres med undervisningsobservationer, workshop og analyser. Omdrejningspunktet er museets basisforløb om Guldalder og Det moderne gennembrud, som er de mest efterspurgte tilbud blandt lærerne.

Laboratoriet knytter sig til museets samlede strategi om at være et mødested, hvor brugerne kan få oplevelsen af at være forbundet med historien, kunsten og med den fysiske omverden på måske overraskende måder.

Den generede viden skal sættes i spil gennem lærerkurser, artikler og evt. små formidlingsfilm produceret til projektet SMK Connect, der består af online læringsressourcer, som kan bruges på tværs af hele landet.

En særlig arbejdsform

På SMK er hverdagen præget af et højt aktivitetsniveau i undervisningsafdelingen: knap 19.000 elever fik undervisning på SMK i 2022 – og lige så mange elever og lærere besøgte museet på egen hånd. At skabe rum til et fokuseret udviklingsarbejde midt i en travl hverdag kræver klare rammer og aktive valg. Og det har undervisnings- og

udviklingsansvarlig Nana Bernhardt arbejdet målrettet med: "Jeg har været nødt til at omlægge mit daglige arbejde. Den daglige drift er der jo hele tiden, men det er afgørende for, at vi kan lykkes, at man har det der rum, man kan gå ind i." Nana har valgt at dedikere særlige arbejdsdage til laboratoriearbejdet. På disse dage arbejder hun sammen med pædagogisk udviklingskonsulent, Lise Sattrup – enten på SMK eller i Skoletjenestens kontorfællesskab. For at gøre det muligt, er ledelsesopbakningen altafgørende: "Min leder på SMK ser, hvordan det, jeg laver i det pædagogiske laboratorium, kan være med til at løfte museets visioner. Det handler om, hvordan det kobler sig til øvrige aktiviteter og projekter på museet, så det ikke bliver en fragmenteret måde at arbejde på, men har en overførselsværdi."

Det pædagogiske laboratoriearbejde tilrettelægges også med et hensyn til den daglige drift: intensiteten varierer over året, og tidsperspektivet strækker sig over flere år, hvor nye aspekter kan udvikles. Det anser Nana som en styrke: "Man kan ikke bare udvikle og overføre viden til praksis fra den ene dag til den anden. Det tager tid, og det giver det pædagogiske laboratorium lov til."

Et pædagogisk laboratoriearbejde er et fokuseret udviklingsarbejde, der både skal skabe viden og udvikle praksis. For Nana er dobbeltheden afgørende: "Når man får et rum til at fordybe sig – så føler man egentlig, at man løfter sine kompetencer på et område. Men samtidig er der fokus på at udvikle noget, der er relevant for praksis. Oplevelsen af at det, jeg laver i det pædagogiske laboratorium, får en positiv afsmitning på det, der foregår hver eneste dag – det er meningsfuldt for mig." Det meningsfulde er ifølge Nana Bernhardt også afgørende for at kunne trives og udvikle sig i jobbet: "Hvis jeg skal sige det superkort, så er det pædagogiske laboratorium en retning for mit arbejde. En retning, der giver mening rent fagligt, fordi det udvikler mig fagligt og min viden og mine kompetencer. Men også fordi det i høj grad udvikler praksis."

ET KIG IND I ET LABORATORIEPARTNERSKAB:

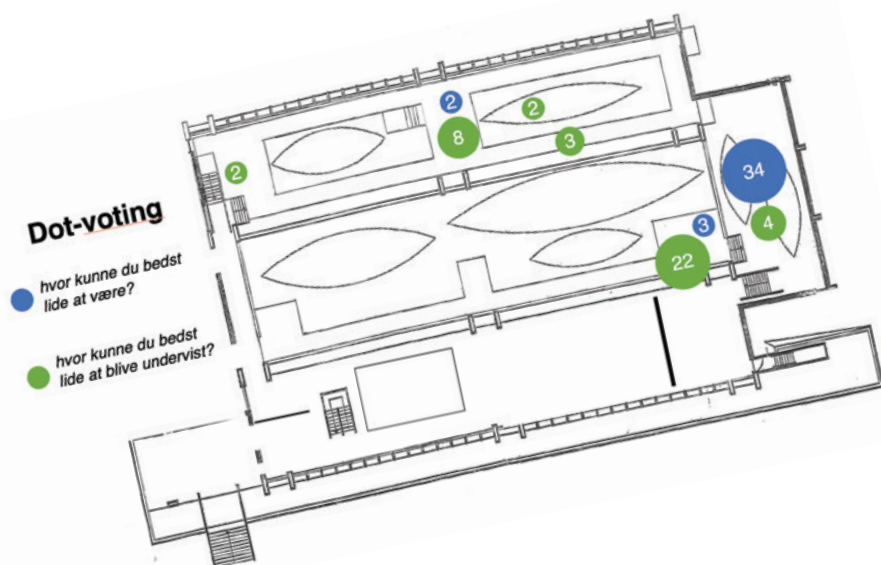
UNDERVISNINGSEVALUERING PÅ VIKINGESKIBSMUSEET

Undersøgelserbaseret undervisning er Vikingeskibsmuseets særlige undervisningsmetode, som bygger oven på museets genstandsfelt. Undervisningsmetoden tager afsæt i den eksperimentalkæologiske metode og lærer eleverne at gå undersøgende til værks, så de får forståelse for, hvordan historie skabes. Vikingeskibene og det maritime håndværk er et ideelt sted for eleverne at arbejde med denne dimension af historiefaget, som kan være vanskelig at få ind under huden i et klasselokale.

Skoletjenesten på museet har udviklet og finpudset denne undervisningsmetode gennem mange år, men netop nu, hvor museet står over for skabelsen af helt nyt museum, bliver elementer fra undervisningen relevante på en ny måde - dels fordi rammerne for undervisning på den lange bane lægges nu, dels fordi undervisningsmetoden er så tæt inkorporeret i museets genstandsfelt, at der også er pointer at hente for den bredere formidling.

I efteråret 2022 har to af videncenterets pædagogiske udviklingskonsulenter i tæt samarbejde med Vikingeskibsmuseets undervisnings- og udviklingsansvarlige lavet en evaluering af undervisningen med fokus på, hvordan elevernes viden og forståelse af historien bliver aktiveret i samspil med vikingeskibene og museets udstillinger. Både for at blive klogere på, hvordan undervisningsmetoden understøtter elevernes læring, men også for at undersøge, hvordan museets rum og arkitektur kan understøtte og/eller modarbejde undervisningsmetoden.

Evalueringen foregik fra august til december og omfattede bl.a. 12 observationer, miniinterview med elever og møde med underviserne. Evalueringen blev gennemført ved brug af en række forskellige metoder: fokuserede, vurderende og åbne observationer, små kortlægninger af elevers udbytte af undervisningen, lærer- og elevinterview og indsamling af elevperspektiver på skibshallens arkitektur og rum (dot-voting) samt visuelle situationsbeskrivelser med afsæt i fotos af udvalgte undervisningssituationer.

Dot-voting: Hver elev fik et oversigtskort over skibshallen og blev bedt om at placere to små runde klistermærker. De skulle placere en blå dot på det sted i skibshallen, hvor de bedst kunne lide at være og en grøn dot på det sted, hvor de bedst kunne lide at blive undervist.

“I vores evalueringer bruger vi både velkendte metoder og eksperimenterer med nye. Dot-voting er et forsøg på at indsamle empiri på en ny måde, der giver evalueringen et stærkt elevperspektiv. Dot-voting kan bruges til at skabe indsigt om elevernes opfattelse af undervisningen på en ikke-sproglig måde.”

Henrik Guldager Johnsen,
pædagogisk udviklingskonsulent

Visuelle situationsbeskrivelser viste, hvordan fx skoleklasser og almindelige gæster bruger det museale rum forskelligt. Det resulterede både i friktioner, når de forskellige brugssituationer blokerede for hinanden, men også positive interaktioner, hvor særlige undervisningsaktiviteter kan lægge ekstra lag på de almindelige gæsters oplevelse af genstande og museet.

UNDERSØGELSEN GIVER NY VIDEN OM

- Hvordan rummet fungerer som med- og modspiller i et undervisningsforløb
- Hvilken rolle undervisningsbeskrivelsen spiller, når undervisere, der ikke selv har udviklet forløbet, skal lykkes med undervisningen
- Hvordan brug af genstande styrker undervisningen i noget konkret og sanseligt
- Hvordan undervisning i eksterne læringsmiljøer kan aktivere passiv viden fra undervisningen hjemme på skolen
- Hvordan de formidlingstilgange, der er under udvikling til det nye museum, udmønter sig i praksis i undervisningssituationen

“
Evalueringen er et vigtigt redskab i den løbende vurdering af vores undervisningspraksis. Den giver os konkret viden om vores målgruppers oplevelser. Dermed kan vi justere udviklingen af vores undervisning på den korte bane – og af den pædagogiske profil og praksis, der skal forme fremtiden.

Kathrine Noes Sørensen,
undervisnings- og udviklingsansvarlig
på Vikingeskibsmuseet

REGIONALE PARTNERSKABER

Gennem regionale partnerskaber er Skoletjenesten til stede i hele landet. De regionale partnerskaber fungerer som rygrad i den nationale videndeling, hvor vi kobler erfaringer, projekter og indsatser og samtidig får indsigt i og holder os opdaterede på lokale problemstillinger og aktuelle tendenser. Omdrejningspunktet er de regionale koordinators, der gennem realisering af arrangementer og netværk understøtter udviklingen og kvalificeringen af undervisningen i eksterne læringsmiljøer. De regionale koordinators fungerer også som sparringspartnere i deres region, hvilket giver dem indsigt i behov, muligheder og udfordringer hos aktører på nationalt plan.

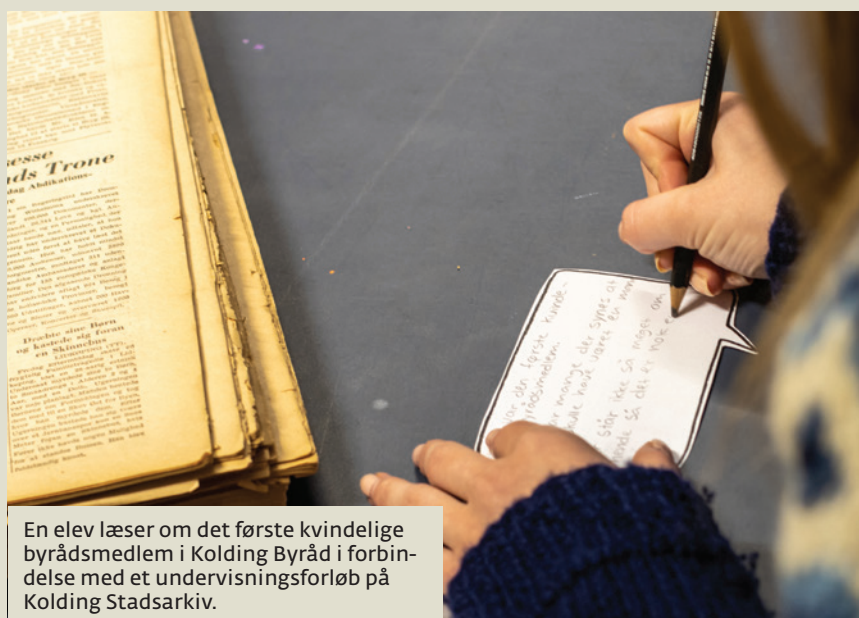
Vores regionale partnerskaber indgås med en etableret aktør – det kan være en kommune, et museum eller et andet eksternt læringsmiljø. Det gennemgående træk er, at de arbejder aktivt med undervisning i eksterne læringsmiljøer. En medarbejder hos den regionale partner frikøbes typisk en dag om ugen til at arbejde som koordinator.

Bornholmske elever får undervisning på Glas og Keramikskolen.

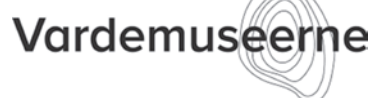
“Vi startede Skoletjenestenetværk Midtjylland op i efteråret 2022. Det viste sig hurtigt, at der var et stort behov for et fagligt netværk, og at der var stor interesse for faglig opkvalificering og praksisudvikling. En udfordring kan være at skabe et fagligt fælles rum, der imødekommer de mange forskellige fagligheder, som er til stede i de eksterne læringsmiljøer. Derfor er det et fokuspunkt for mig som koordinator at skabe skiftende fokus på de naturvidenskabelige, de humanistiske og de museale didaktikker og pædagogiske indfaldsvinkler i netværksdagene.”

Helle Ingerslev Kristensen,
regional koordinator i Midtjylland

En elev læser om det første kvindelige byrådsmedlem i Kolding Byråd i forbindelse med et undervisningsforløb på Kolding Stadsarkiv.

Skoletjenestens regionale partnerskaber i 2022

ET KIG IND I SKOLETJENESTENS NETVÆRK

- SAMMEN ER VI BEDRE

I 2022 har de regionale koordinatore haft fokus på at etablere og udvikle netværk for eksterne læringsmiljøer. De eksisterende netværk for Sjælland/Hovedstaden og i Syddanmark er blevet suppleret med to nyopstartede netværk i Nordjylland og Midtjylland. I alle netværk er deltagerne optagede af at udvikle undervisning i eksterne læringsmiljøer og er nysgerrige på at opleve hinandens steder og praksisser og finde inspiration til egen praksis. Netværksmøderne fungerer på den

måde også som et vigtigt rum for sparring blandt de eksterne læringsmiljøer. Ud over udbyttet af de enkelte netværksmøder, indgår de regionale netværk også i et større videnflow, hvor facilitatorerne bidrager med deres viden i planlægning og kvalificering af arrangementer. Det binder landet sammen, idet vi trækker på erfaringer og viden på tværs af eksterne læringsmiljøer, kommuner og regioner. I 2022 har i alt 124 personer valgt at deltage i et af Skoletjenestens netværk.

Eksempler på netværk:

Det nye Skoletjenestenetværk i Nordjylland samledes første gang den 9/11 2022 på Vendsyssel Kunstmuseum med deltagere fra både kunst-, kultur- og naturfaglige miljøer. Blandt de emner, der blev drøftet, var rollen som underviser, daginstitutioner som målgruppe og evaluering & mål for undervisningen.

Skoletjenestenetværk Sjælland og Hovedstaden mødtes den 6/12 2022 til netværksmøde på Værftsmuseet i Helsingør. Besøget i værftshallen og udstillingen gav afsæt for en diskussion om, hvordan man kan bruge udstillingen i undervisningen, og hvordan involvering af udstillingens genstande og skriftlige kilder kan gøre undervisningen mere taktile og sanselig.

SKOLETJENESTENS NETVÆRK BYGGER PÅ FEM GRUNDANTAGELSER

1

At vi kan lære af hinanden ved at trække på hinandens erfaringer og viden

2

At viden kvalificeres, når den udveksles, debatteres og undersøges

3

At refleksion over praksis sammen med andre baner vej for nye forståelser, perspektiver og udviklingsmuligheder

4

At netværk skaber værdifulde relationer, som man kan trække på fremadrettet

5

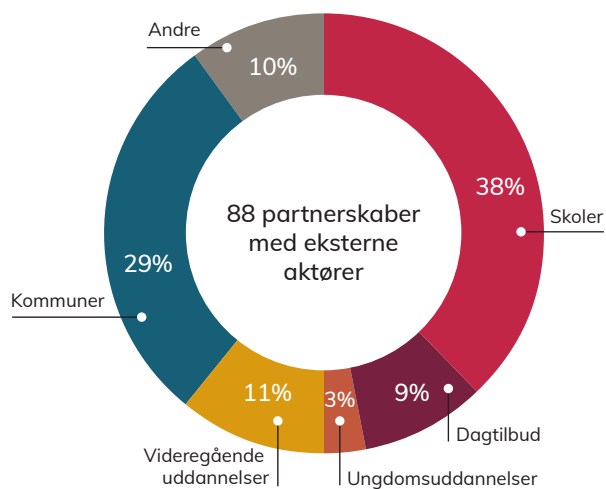
At vi er en fælles ressource for hinanden i udviklingen af sektoren for undervisning i eksterne læringsmiljøer

Netværk for kommunale konsulenter

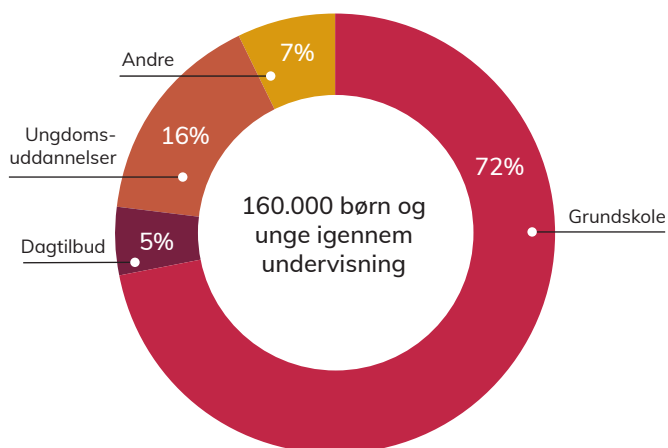
Ud over de regionale netværk afholder Skoletjenesten netværksmøder for kommunale konsulenter på tværs af landet. Møderne giver mulighed for at diskutere pædagogiske og didaktiske potentialer og udfordringer ved organisering af åben skole og åbent dagtilbud. I 2022 afholdt vi to møder: i Kolding og på Naturcenter Amager Strand. På møderne blev der drøftet erfaringer med at udvikle forløb i partnerskaber mellem kulturinstitutioner og daginstitutioner, kulturfagsundervisning for kommunens lærere, samt organisering af åben skole-indsatser.

Hvem bruger Skoletjenestens afdelinger/partnerskabsinstitutioner?

Hvem har Skoletjenestens afdelinger partnerskaber med?

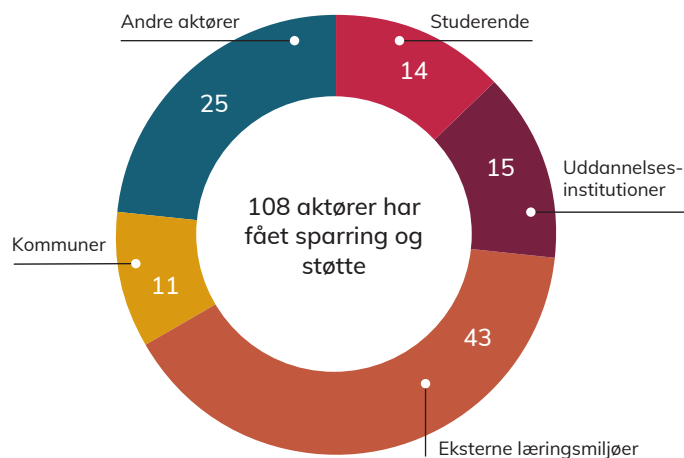

Besøgstal fordelt på målgrupper?

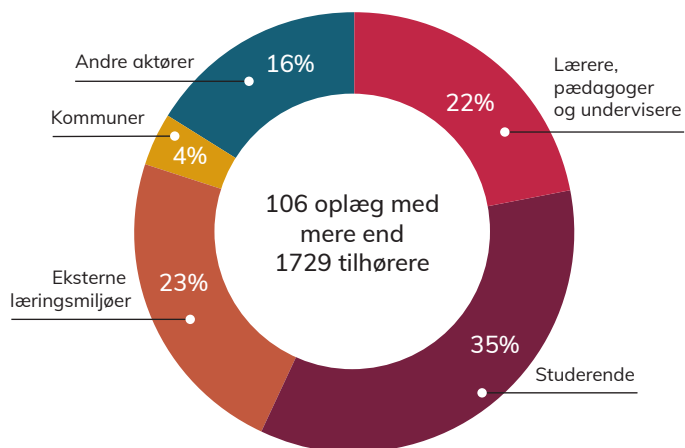

Hvem bruger videntcentret?

Sparring og støtte

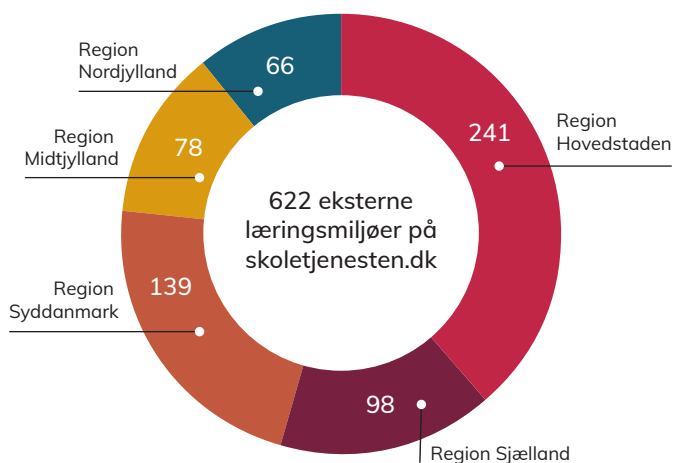

Oplæg

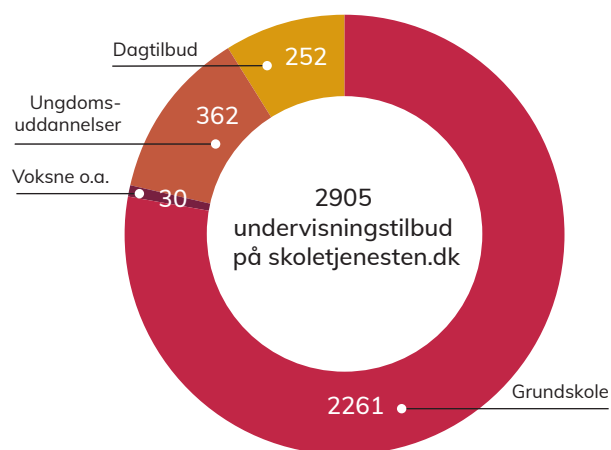

Hvem bruger skoletjenesten.dk?

Hvor er de eksterne læringsmiljøer lokaliseret?

Hvem er undervisningstilbuddene til?

15 udgivelser i videntret

4 værktøjer/modeller

"Didaktiske mønstre"

– til at skabe sammenhænge i undervisningsforløb

"Mellemrum, ophold og sprækker"

– tre situationer der kendetegner undervisningsforløb i eksterne læringsmiljøer

"Den didaktiske trekant" (genudgivelse)

– til at udvikle undervisningsforløb i eksterne læringsmiljøer

"Tre værktøjer til børns undersøgende aktiviteter i dagtilbud"

5 artikler

"Eksterne læringsmiljøer har været ramme om fællesskab for elever i hele landet"

"Nye undervisningstilbud på Designmuseum Danmark stiller skarpt på designprocesser"

"Tværfaglighed og bevægelse på Kastrup Fort"

"Elever træder i karakter på Arbejdersmuseet"

"På insektsafari i Lersøparken"

2 faglige artikler

"Overraskende positiv deltagelse i eksterne læringsmiljøer"

"Nej, kom nu. Det ved I da godt!"

– om at aktivere elevernes forforståelse

2 film

"Når elever deltager overraskende positivt"
– pointer fra en undersøgelse

"Skoletjenestens årsberetning 2021"
– tendenser i de eksterne læringsmiljøer

2 podcast

"Fællesfaglige forløb i naturfag"

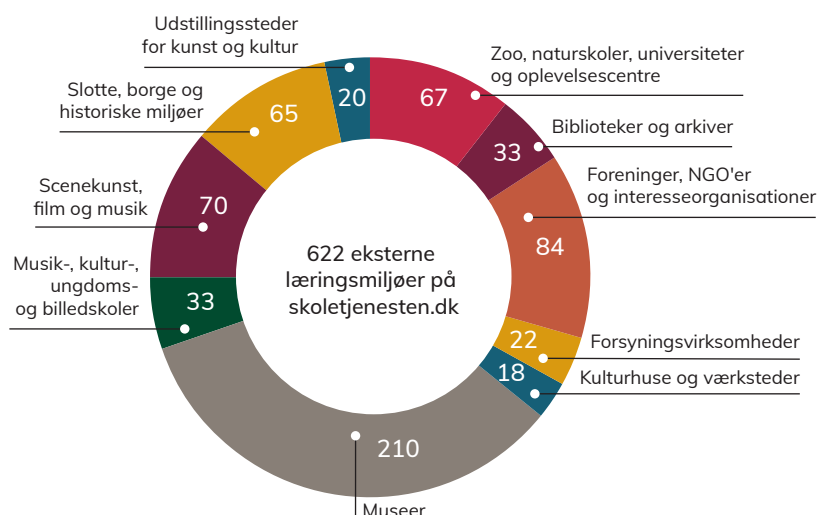
"Fællesfaglige forløb i eksterne læringsmiljøer"

"Tre værktøjer til børns undersøgende aktiviteter i dagtilbud"

"Nye undervisningstilbud på Designmuseum Danmark stiller skarpt på designprocesser"

Masterclass

Typer af eksterne læringsmiljøer

24 arrangementer

6 temadage med
281 deltagere

6 studiegrupper med
43 deltagere

8 netværksmøder med
124 deltagere

3 underviserkurser med
36 deltagere

1 masterclass med
8 deltagere

ET KIG IND BAG TALLENE

Nære naturoplevelser på Nørrebro

"Tre værktøjer til børns undersøgende aktiviteter i dagtilbud"

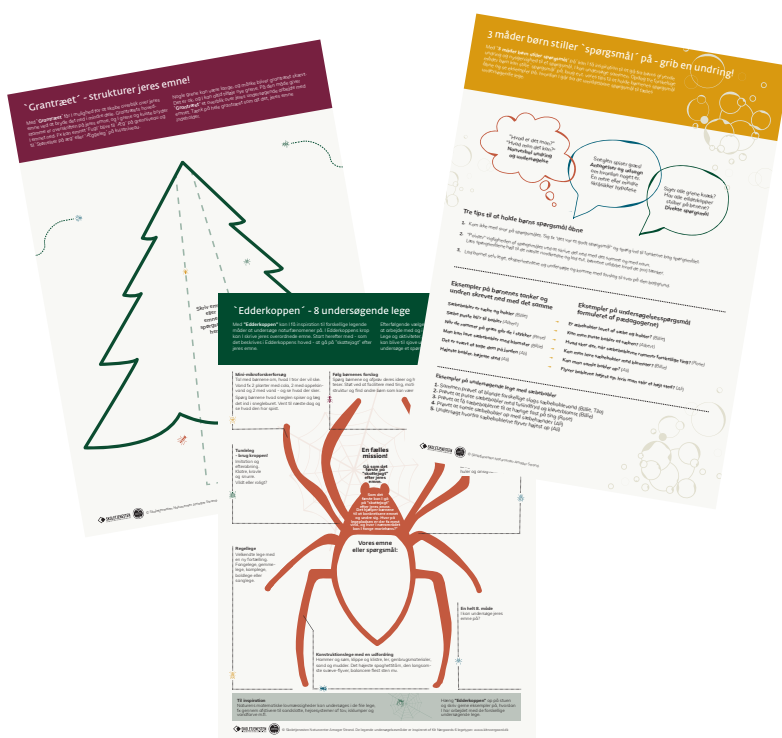
Op på cyklen og ud til børnene! I 2022 videreførte Skoletjenesten Naturcenter Amager Strand udviklingsprojektet 'Naturcenteret i børnehaven'. I det første projekt besøgte Naturcenterets medarbejdere 80 daginstitutioner på Nørrebro og Bispebjerg. I videreførelsen er der lavet partnerskab med 29 daginstitutioner, fordelt på 35 matrikler. Projektet udvikler nye naturkompetencer og arbejdet med science i den pædagogiske hverdag. Institutionerne har deltaget i forløb, hvor de arbejder med natur, udeliv og science i institutionens nærmiljø. I videreførelsen er det største fokus på forankringen i institutionerne, og på hvordan de deltagende pædagoger kan dele deres erfaringer med kolleger.

Tre science-pædagogiske værktøjer

Projektet har udviklet tre værktøjer til pædagogernes arbejde med natur, udeliv og science. "Edderkoppen", "Grantræet" og "3 måder at stille spørgsmål på" giver inspiration til at udforske naturfænomener gennem undersøgende lege i dagtilbud. Værktøjerne understøtter fastholdelse og udvikling af børns nysgerrighed og interesser.

Værktøjerne fra det første projekt lever allerede deres liv ude i institutionerne, og nogle institutioner bruger fx "Edderkoppen" som et fast værktøj i planlægningen af alle institutionens pædagogiske projekter. Vi kvalificerer og genudgiver værktøjerne i slutningen af 2023, sammen med et lille refleksionsværktøj og nye afsnit til podcastserien om science i dagtilbud.

Se de tre værktøjer på skoletjenesten.dk

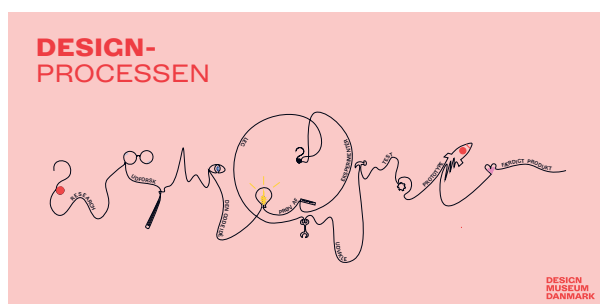
"Målet har været, at den science-pædagogiske tilgang forankres gennem nye eller skærpede naturkompetencer i den pædagogiske hverdag – også efter projektperioden."

Thomas Ziegler Larsen, daglig leder, Naturcenter Amager Strand.

Når kun det bedste er godt nok: Med designprocessen i fokus

Efter to års ombygning slog Designmuseum Danmark i sommeren 2022 dørene op til et nyt museum med en helt ny palette af undervisningstilbud. I det nye undervisningsprogram er der skåret ind til benet, så kun det, som gør Designmuseets undervisning så enestående, er kommet med: Designprocessen. Fælles for de nye grundforløb er, at de giver eleverne mulighed for at være aktive i en designproces og gå i dybden med dens forskellige faser. De yngste indskolingselever leger med mønstre og omsætter deres oplevelser i tekstiltryk, elever på mellemtrinnet designer og bygger prototyper af hverdagsobjekter som kopper, lamper og bænke, og de ældste elever arbejder med fremtidens design med fokus på bæredygtighed, nye materialer og værdibaseret design.

Undervisnings- og udviklingsansvarlig, Laura Elkjær fortæller: "Under den lange ombygning har vi haft god tid til at skærpe og videreudvikle hele vores undervisningspraksis, og i den forbindelse har vi bl.a. udviklet en designproces-model. Vi ønsker med vores undervisning at have mere fokus på designprocessen og al den sjove og gode læring, der ligger der, end på det færdige produkt. Modellen kan hjælpe med at fastholde eleverne i processen og guide dem frem og tilbage i de forskellige faser, og den er tænkt som et aktivt redskab, vi kan sætte i spil i vores nye undervisningsforløb."

Designprocesmodellen blev egentlig udviklet til intern brug, men nu hænger den også i klasseværelserne ude på mange skoler. Den store efterspørgsel fra lærere, der gerne ville bruge den i undervisningen på skolen, gjorde at museet nu har trykt den som plakat, så den kan købes sammen med et undervisningsforløb.

"En forfinet måde at lære af hinanden på": Masterclass i demokratisk pædagogik

Skoletjenesten gennemførte i foråret 2022 Masterclass i demokratisk pædagogik sammen med Arbejdersmuseet.

Demokratisk pædagogik er gennem en årrække blevet udviklet og fintunet på Arbejdersmuseet via undervisningsprojekter, udstillinger og partnerskaber med uddannelsesverdenen. I dag udgør det et samlet perspektiv, der rummer både pædagogiske værdier, konkrete undervisningsmetoder og arbejdsformer til udvikling af udstillinger og aktiviteter.

Det er første gang, Skoletjenesten udbyder en masterclass, og målsætningen var at give andre skoletjenester mulighed for at høste gevinster og bygge videre på erfaringerne fra det målrettede pædagogiske udviklingsarbejde, som er foregået på Arbejdersmuseet gennem mange år. Det blev til et eksklusivt og praksisnært forløb, hvor deltagerne kom i tæt dialog med Arbejdersmuseets forskellige faggrupper og fik et ærligt indblik i de arbejdsprocesser, styrker og udfordringer, der er knyttet til at arbejde med demokratisk pædagogik.

Deltagerne sagde:

"Skoletjenestens masterclass er 'en forfinet måde at lære af hinanden på'. Det findes ikke rigtig i andre sammenhænge. Man får ikke bare hældt viden på, men deltager i et lærende fællesskab."

"Man bliver dygtigere, fordi man sidder sammen med nogle, der er eksperter på deres felt og dermed inspirerer til, hvordan man kan bruge det."

"Det skærpede os i, at vi har et genstandsfelt, vi skal forholde os til. Vi skal lave noget, skolerne ikke kan få ellers, og det kan vi kun, hvis vi griber fat i det genstandsfelt, vi har."

"Vi mødte jo alt det der særlige på alle måder. Det var dejligt, at vi var så få, at det var så eksklusivt, at vi kun var fra fem steder."

Skoletjenesten
- for lærere og pædagoger

LinkedIn - Skoletjenesten

issuu
ISSUU - skoletjenestendk

YouTube - Skoletjenesten